
Snažíme se zaplnit nejkřiklavější hluchá místa, říká profesor Tvrdík

---

Snažíme se zaplnit nejkřiklavější hluchá místa, říká profesor Tvrdík

Profesor Milan Tvrdík z [Ústavu germánských studií FF UK](#) převzal ve středu 26. června na rakouské ambasádě Rakouský čestný kříž za vědu a umění. V rozhovoru vysvětluje, proč se toho u nás o rakouské literatuře moc neví a proč bychom se o ni měli zajímat intenzivněji.

Jak dlouho už se věnujete rakouským kulturním stykům?

Moje spolupráce s rakouskou stranou trvá už od osmdesátých let, kdy v Praze začala působit velmi aktivní kulturní radová Christine Dollinger. V podstatě se ujala úkolu navázat na zprerhané československo-rakouské vztahy, nejen proto, že mnoho Rakušanů, hlavně Vídeňanů, má české kořeny. Začal jsem s ní spolupracovat například na obnovování česko-rakouských míst historické paměti, deset let jsem vedl každý měsíc Rakouskou literární kavárnu ve Viole, kam jsme zvali významné rakouské literární osobnosti, které i kvůli těmto vystoupením přijížděly (a rády) do Prahy. Na rakouské téma jsem napsal i habilitaci, toto vše jistě „vážilo“ při rozhodování o přidělení čestného kříže.

Lze hovořit o rakouské národní literatuře?

Rakouská národní literatura existuje, problém byl v tom, že pokud se rakouská literatura posuzuje pouze podle jazykového kritéria, vychází z těchto soudů jako literatura německá, neboť je psaná v němčině. Nicméně k jejímu obrovskému vzepětí došlo v 19. století, vrcholu se dočkala v období tzv. vídeňské moderny a v době meziválečné (Musil, Broch, Roth, Stefan Zweig). V padesátých letech minulého století se pak etablovala rakouská literární scéna, která se natolik vymezuje vůči německé, že už nemůžeme hovořit jinak než o čistě rakouské literatuře.

Jaký je hlavní rozdíl mezi německou a rakouskou literaturou?

Liší se v ohledu k tradici. Rakouská poválečná literatura velmi aktivně navazovala na svá velká jména předválečná, která ovšem během válečných let s úspěchem blokovala a opomíjela. Pokračovatelé inovační románové teorie Brochovy a Musilovy začali na přelomu padesátých a šedesátých let znovu vyprávět tak, že ozvláštnili formu i obsah. Rakouští spisovatelé nereagovali spontánně na společenskou situaci jako Němci, více experimentovali, Handkovi až teoretizující formalistní texty mají s tehdejší realitou jako takovou a jejím uměleckým odrazem velmi málo společného. Tematizuje se ticho, klid, Němci to posměšně nazývali „staré stifterovské pozdní léto“ – nic se neděje, ale píše se o tom.

Během sedmdesátých let se s nástupem socialistických vlád dostává do popředí sociálně kritická literatura, tehdy až extrémně levicová. V letech osmdesátých nastupuje fenomén ženské literatury, která vytváří moderní čtivá díla a ta se dostávají do celoevropského povědomí. Včetně Elfriede Jelinekové, která nakonec v roce 2004 obdržela i Nobelovu cenu za literaturu. Zůstává Handke, přibývá bořitel rakouských mýtů Thomas Bernhard. Rakušané tedy během posledních desetiletí vyprodukovali tři světová jména, která se etablojí díky kritice domácího prostředí. Je to ale „Hassliebe“ – svou zemi mají ve skutečnosti rádi, touto až přehnanou kritikou se snaží o nápravu. Jsou poměrně zlobiví, provokují, a to je stále hlavní proud v současné rakouské literatuře.

Jména, která zmiňujete, patří především dramatikům. Věnuje se v Česku někdo systematictěji i próze?

Bernhard je u nás zastoupen kvalitně a dobře, vyšlo od něj česky všechno. Z Handka máme trochu strach, jeho texty se nám zdají nadměrně obsáhlé a náročné. Měli bychom to ale dohnat, jeho poslední texty jsou politicky provokativní, Handke neustále drží prst na tepu doby, dotýká se nejkřiklavějších současných otázek v soužití různých národů a čtenáře by si určitě našel.

Pokud jde o mladší autory, ve zlínském vydavatelství Archa dramaturgicky spolupracuji na edici Současná mladá rakouská próza. S její pomocí se s vydavatelem Pavlem Jungmannem a skupinou výborných překladatelů snažíme nejkřiklavější hluchá místa v recepci současné rakouské literatury zaplnit.

Prof. PhDr. Milan Tvrđík, CSc., vystudoval germanistiku a bohemistiku na Filozofické fakultě UK. Nastoupil do germanistického oddělení Ústavu pro českou a světovou literaturu ČSAV, kde pracoval jako odborný a vědecký aspirant, zároveň vyučoval v letech 1983–1986 na DAMU. Od roku 1992 byl odborným asistentem na tehdejší katedře germanistiky, nederlandistiky a nordistiky FF UK a zároveň tajemníkem katedry. V letech 2000–2012 zastával post ředitele Ústavu germánských studií FF UK. V roce 2013 jmenován profesorem germánských literatur. Od roku 1999 je předsedou Goethovy společnosti v ČR. Publikoval mnoho knih k dějinám německé, rakouské, švýcarské a německy psané literatury z českých zemí.